

Король Володимир
*аспірант, Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського*

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗНАТЬ ПРО ОСНОВИ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглядаються засоби формування системи знань про основи аграрного виробництва в майбутніх учителів технологій.

Ключові слова: *система знань, аграрне виробництво, електронні навчально-методичні комплекси, інтегрований курс.*

В статье рассматриваются средства формирования системы знаний об основах аграрного производства у будущих учителей технологий.

Ключевые слова: *система знаний, аграрное производство, электронные учебно-методические комплексы, интегрированный курс.*

In the article facilities of forming of the system of knowledges are examined about bases of agrarian production for the future teachers of technologies.

Key words: *system of knowledges, agrarian production, electronic навчально-методичні complexes, computer-integrated course.*

У суспільному житті України відбуваються кардинальні зміни, що висувають високі вимоги до особистісних і професійних якостей фахівців. У професійній діяльності набувають актуальності такі риси як активність, ініціативність, самостійність, висока відповідальність, які формують професійну компетентність фахівця на основі фундаментальних знань, забезпечуючи мобільність і адаптивність до динамічних змін умов ринку праці. У зв'язку з цим надзвичайно гостро постає проблема оновлення змісту та впровадження ефективних технологій професійної підготовки фахівців, зокрема вчителя технологій.

Підготовка вчителя технологій нині розглядається як невід'ємна складова реформи системи вищої педагогічної освіти в цілому, головна мета якої полягає у формуванні технічно і технологічно освіченої особистості, підготовленої до життя й активної трудової гуманістичної і природовідповідної перетворюючої діяльності в умовах сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства, життєво необхідних знань,

умінь і навичок ведення господарства, сімейної економіки, основних компонентів інформаційної культури учнів, забезпеченні умов для їхнього професійного самовизначення, виробленні в них навичок творчої діяльності, вихованні культури праці, здійсненні допрофесійної та професійної підготовки за їхнім бажанням і з урахуванням індивідуальних можливостей [11].

Завдання та змістові лінії оновленої освітньої галузі «Технологія» визначають, що вона повинна інтегрувати в собі знання інших освітніх галузей і на основі цього створювати належні умови для підготовки школярів до участі в майбутній перетворюючій діяльності в різних сферах суспільного життя. Для цього вчителю технологій у його професійній діяльності необхідно знати загальні основи виробництва, уміти правильно виділяти його основні складові елементи, здійснювати аналіз взаємодії цих елементів через призму суспільних і природних явищ. Закономірним відображенням такої вимоги повинна стати фундаментальна підготовка майбутнього вчителя з техніко-технологічних основ сучасного виробництва.

Проблеми фахової підготовки вчителів трудового навчання були предметом уваги багатьох провідних вітчизняних дослідників: В. Андріяшина, І. Волощука, А. Вихруща, Р. Гуревича, А. Грітченка, О. Коберника, В. Мадзігона, Н. Ничкало, В. Сидоренка, Г. Терещука, В. Титаренко, Д. Тхоржевського, М. Янцура та інших.

Метою статті є – проаналізувати засоби формування системи знань про аграрне виробництво у майбутніх учителів технологій.

У кожній державі, у будь-якому суспільстві сільське господарство є життєво необхідною галуззю народного господарства, оскільки зачіпає інтереси буквально кожної людини. Адже наразі понад 80% фонду споживання формується за рахунок продукції сільського господарства, тому виробництво її є найпершою умовою існування людства.

Однак для України, яка стала на шлях ринкової економіки, сільське господарство має особливо вагоме значення тому, що воно є однією з найбільших галузей народного господарства. Про це свідчить низка важливих макроекономічних параметрів. Найважливішим серед них є частка сільського господарства у валовому внутрішньому продукті держави (ВВП), яка становить 24%. Про місце галузі в економіці країни свідчить і той факт, що сільське населення України становить 15 млн. чоловік, або 32% від загальної кількості населення. У сільському господарстві зайнято 4,9 млн. чоловік, тобто 23,0% від усіх працюючих.

Сільське господарство України в недалекій перспективі може стати одним із головних джерел експорту. Цьому сприяють і великі масштаби сільськогосподарського землекористування, і родючі землі. У поєднанні з працьовитістю українського народу – це виводить Україну на одне з провідних місць за аграрним потенціалом. Тому Україна може не лише повністю забезпечити власні потреби в сільськогосподарській продукції, а й істотно збільшити свій експортний потенціал. Таким чином, сільське

господарство може і повинно стати галуззю, що відіграватиме винятково важливу роль у процесі виходу України на світовий ринок.

В агропромисловому комплексі розпочалися радикальні економічні зміни. У результаті інституційних перетворень сформовано нову соціально-економічну структуру сільськогосподарських підприємств, що характеризується наявністю приватних, колективних та індивідуальних організаційно-правових форм господарювання. Зріс рівень технічного й технологічного забезпечення аграрного виробництва, що потребує якісно нової підготовки кадрів.

Світовий і вітчизняний досвід індустріалізованого аграрного виробництва показує, що переважаючий тип працівника повинен бути конкурентоспроможним на ринку, мати, як мінімум, повну загальну середню освіту сільськогосподарського профілю, професійну підготовку, володіти 3-4 суміжними професіями. Це має бути активна діяльна особистість із високим рівнем технічної та технологічної культури, здатна професійно вирішувати поставлені перед нею завдання.

Вирішення цієї складної проблеми вимагає науково обґрунтованих підходів до відбору змісту професійного навчання фахівця на кожному рівні його підготовки. У цих умовах зростають вимоги до вчителя технологій, формування змісту, навчально-методичного та програмного забезпечення його професійної підготовки у ВНЗ. Найбільш складною є розробка змісту предметів професійної підготовки вчителя трудового навчання до формування в учнів системи знань сучасного аграрного виробництва.

Для розроблення змісту професійної підготовки вчителя технологій, відповідно до соціально-економічних перетворень у аграрному виробництві, звернемось до теоретико-методологічних основ цієї проблеми.

Наукові підходи до вирішення питань відбору змісту освіти представлені в працях В. Краєвського [3], В. Ледньова [4], М. Скаткіна [8], С. Смирнова [9] та ін.

При традиційному, класичному підході зміст освіти визначають як систему знань, умінь і навичок, якими повинен оволодіти учень у процесі навчання в освітньому закладі певного типу і, на цій основі, – сформованість поглядів, переконань, світогляду, особистісних якостей і певного рівня розвитку пізнавальних можливостей учнів (орієнтація на формування необхідних знань) [9]. З цієї точки зору знання виступають абсолютною цінністю, при цьому не враховуються якості особистості, що призводить до ідеологізації та регламентації знань, їх академізму, орієнтації змісту освіти на середнього учня.

Іншої точки зору дотримуються М. Скаткін [8], В. Ледньов [4], М. Фіцула [10], які стоять на позиції особистісно орієнтованого підходу до виявлення суті змісту освіти. Цей підхід забезпечує свободу вибору змісту освіти з метою задоволення освітніх, духовних, культурних і життєвих потреб особистості, становлення її індивідуальності й можливості самореалізації в соціумі.

Виходячи з положень особистісно орієнтованого підходу, В. Ледньов під змістом освіти розуміє зміст процесу прогресивних змін властивостей і

якостей особистості, необхідною умовою чого є особливим чином організована діяльність, а також зміст триєдиного цілісного процесу, що характеризується, по-перше, засвоєнням досвіду попередніх поколінь, по-друге, вихованням типологічних якостей особистості, по-третє, розумовим і фізичним розвитком людини [4].

Водночас, при визначенні змісту навчальних дисциплін виникає проблема надшвидкого зростання наукової інформації. Тому перед вищою школою стоїть завдання відбору найважливішого, найнеобхіднішого й найістотнішого, того, що становить певну систему впорядкованих знань. Використання загальних принципів, понять і закономірностей систематизує наукові знання, полегшує розуміння суті предмета та оптимального шляху його застосування. У навчальному процесі загальні принципи дають змогу з достатньою точністю та швидкістю систематизувати інформаційні потоки значних обсягів та орієнтуватися в їх різноманітті.

Одним із ефективних засобів фундаменталізації вищої освіти вважається інтеграція знань. З іншого боку важливим компонентом інтегрування знань для їх систематизації є виділення у змісті освіти фундаментальних, генералізуючих понять, теорій і законів, за допомогою яких виявляються існуючі у системі причинно-наслідкові та корелятивні зв'язки. Генералізація навчального матеріалу дає змогу виділити в ньому головне і другорядне, встановити оптимальну для вивчення послідовність викладу навчальної інформації. Ідея генералізації пов'язана з тим, що в період НТР необхідно оволодіти загальними принципами і методами науки, які дають можливість забезпечити ґрунтовні знання, не перевантажуючи пам'ять великою кількістю часткових і вторинних факторів. У зв'язку з цим виникає необхідність переструктурування змісту вузівських дисциплін з позицій інтегративного підходу з метою систематизації знань і усунення другорядного та застарілого матеріалу. Створення інтегрованих курсів дає підстави по-новому вирішувати проблему фундаментальної підготовки у вищому навчальному закладі.

Пріоритетом розвитку сучасної освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність і ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [5]. Це можна здійснити шляхом забезпечення поступової інформатизації системи освіти через створення та впровадження у навчальний процес інтегрованих електронних навчальних комплексів [1; 7].

Електронний навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни (електронний курс) розглядається як сукупність навчальних ресурсів необхідних для аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи студентів і повинен містити:

- анотацію дисципліни;
- програму дисципліни;
- робочу навчальну програму дисципліни;

- завдання для проведення семінарських (практичних, лабораторних) занять;
- контрольні завдання (тести, задачі) для поточного, модульного та підсумкового контролю;
- методичні вказівки для самостійної роботи студентів із дисципліни;
- методичні вказівки для виконання курсових, дипломних (магістерських) робіт, передбачених навчальним планом;
- тематику науково-дослідної роботи студентів (НДРС) з дисципліни;
- завдання для індивідуальної роботи студентів і методичні вказівки до їх виконання;
- методичні вказівки щодо використання комп'ютерної техніки та засобів комунікації при вивченні дисципліни;
- текст, конспект або презентацію лекції;
- підручник і/або навчальний посібник;
- графік навчального процесу.

На нашу думку саме електронний навчально-методичний комплекс «Основи аграрного виробництва» дасть змогу сформувати у студентів систему знань про основи аграрного виробництва. Навчальні предмети, які вивчають студенти: «Основи сільськогосподарського виробництва», «Автомобіль і трактор», «Сучасне фермерське господарство» та інші, доцільно об'єднати в інтегрований курс «Основи аграрного виробництва». Таке об'єднання матиме системний характер і сприятиме набуттю знань про сучасне аграрне виробництво, адже на даному етапі в існуючій практиці професійної підготовки вчителя технологій відбувається формування фрагментарних знань, що призводить до відсутності в студентів цілісних уявлень про сучасне виробництво і часто ці знання формуються на основі застарілих уявлень і стереотипів.

Узагальнення результатів дослідження дає підстави зробити такі висновки: необхідне вдосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя технологій. Це пов'язано з впровадженням у навчальний процес загальноосвітньої школи освітньої галузі «Технологія», що тягне за собою зміни у професійній підготовці майбутнього вчителя; вагоме місце в професійній підготовці майбутнього вчителя технологій посідає система знань про основи сучасного аграрного виробництва, що забезпечує їх професійну мобільність, особливо в умовах сільських шкіл; система знань повинна ґрунтуватись на відображенні сучасних уявлень про структуру виробництва, про його складові елементи та відображати узагальнені й інтегративні підходи до процесів, які відбуваються в сучасному аграрному виробництві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александров В., Бицюра Ю., Радіонова І., Недбаєва С. Здійснення навчального процесу з використанням інтегрованого електронного комплексу «Економіка, 10 клас» // Географія та основи економіки в школі. – 2005. – № 5.
2. Грiтченко А.Г. Підготовка вчителя до формування в учнів системи знань сучасного аграрного виробництва: монографія / А. Г. Грiтченко. – Умань : СПД Жовтий, 2009. – 406 с. Бібліогр. с. 374.
3. Краевский В.В. Содержание образования: вперед к прошлому / В.В. Краевский. – М. : Пед. общество России, 2000.
4. Леднёв В.С. Содержание образования: сущность, структура, перспективы / В.С. Леднёв. – М. : Высшая школа, 1991.
5. Національна доктрина розвитку освіти [електронний ресурс]. : www.mon.gov.ua
6. Подласый И.П. Педагогика / И.П. Подласый. – М. : ВЛАДОС, 1999. – 576 с.
7. Радіонова І., Бицюра Ю., Александров В., Недбаєва С. Функціональні можливості використання інтегрованого електронного комплексу «Економіка, 10 клас» // Географія та основи економіки в школі. – 2005. – № 4.
8. Скаткин М.Н. Проблемы современной дидактики / М.Н. Скаткин. – М. : Педагогика, 1985. – 95 с.
9. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности / С.Д. Смирнов. – М. : Академия, 2001. – 304 с.
10. Фіцула М.М. Педагогіка / М.М. Фіцула. – К. : Академія, 2001. – 528 с.
11. Юрженко В.В. Формування системи знань про основи сучасного виробництва у майбутніх вчителів трудового навчання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія і методика трудового навчання»/ Юрженко В.В. – К., 2007. – 20 с.